

Finansdepartementet

Deres referanse

Vår referanse
20/149-2

Vår dato
21.08.2020

Forslag til nasjonalt statistikkprogram 2021-2023 Høringssvar fra UHR

Vi viser til forslag fra Finansdepartementet om nasjonalt statistikkprogram 2021-2023.

Universitets- og høyskolerådet (UHR) støtter arbeidet med å etablere et nasjonalt statistikkprogram og vi slutter oss i store trekk til forslaget fra departementet.

De delene av programmet som omhandler «vår egen» sektor, nemlig FoU-virksomheten og utdanning, ser stort sett ut til å være godt dekket. UHR vil imidlertid påpeke at vi stiller oss kritiske til at oppgaven med å produsere nasjonal FoU-statistikk skal flyttes fra NIFU til «et statlig organ». NIFU har ivaretatt oppgaven med å produsere FoU-statistikk i over 40 år, og har siden fristillingen i 1995 utført oppgaven på en god måte. UHR mener det risikabelt å flytte disse oppgavene ut av dette miljøet. Primært ønsker UHR derfor at dagens ordning for FoU-statistikk videreføres. Dersom dette ikke er juridisk mulig, ber vi om at oppgaven lyses ut på anbud.

UHR er videre opptatt av at innholdet i *hele* statistikkprogrammet skal etableres på en måte som gjør dataene og statistikken tilgjengelig for forskning. Forskningssektoren, nasjonalt og internasjonalt, er nå inne i en gjennomgripende omveltning for å gjøre data og resultater av forskning åpent tilgjengelig (Open Science). Et grunnleggende prinsipp er at forskningsdata skal være så åpne som mulig og så lukket som nødvendig. I vår lesning av forslaget til program er dette prinsippet ikke særlig fremtredende. Det pekes på at statistikk skal ha almen interesse og at statistikken skal tilpasses brukerbehovene. Hvem brukerne konkret er fremgår ikke. Statistikkbehov for forskning kan i så måte bli en blindsoner for programmet. I overgangen fra hvilke data som finnes til hva som blir en del av statistikkprogrammet burde forskerperspektivet fremheves sterkere.

Forskningsmessig er norsk offentlig statistikk en gullgrube på grunn av omfang, kvalitet og lange tidsserier. Her er det mange potensielt utnyttede data og statistikkmuligheter som forskerne mer enn gjerne ønsker å bidra til å benytte.

Et område hvor dette er særlig tydelig er når det gjelder tilgjengelighet, bruk og gjenbruk av mikrodata fra SSB til forskningsformål.

I tillegg til at disse statistikkene finnes, er det svært viktig at SSB legger til rette for at de kan brukes av forskere og studenter ved universiteter, høyskoler og ved forskningsinstituttene.

Det nasjonale statistikkprogrammet bør derfor legge til rette for bedre kontakt mellom statistikkproduksjonen i SSB og forskningen utenfor SSB. Dette har vært et sentralt poeng fra UHR i våre innspill til statistikkloven. SSBs forskningsavdeling har hatt en viktig kvalitetssikringsfunksjon ved

Postadresse
Stortorvet 2
NO-0155 Oslo

Telefon +47 409 14 969
postmottak@uhr.no
www.uhr.no
Org.nr. 917 697 825

Saksbehandler
Ragnar Lie
ragnar.lie@uhr.no
Telefon +47 924 20 399

å gi tilbakemelding til statistikkproduksjonen, men forskere utenfor SSB kan også bidra til kvalitetssikring på denne måten.

Fortsatt opplever mange eksterne forskere at det er vanskelig å få kontakt med fagpersonene for statistikken, blant annet fordi man henvises til oppdragsavdelingen. Dette gjør at informasjon om dataene blir lite tilgjengelig for forskerne, og det er til hinder for godt samspill om god statistikkproduksjon på basis av alle data som finnes.

Forskere kan se behov for kvalitetskontroller eller utvikling av nye statistikker som går utover hva den enkelte saksbehandler eller statistikkavdeling kan gjøre innenfor nåværende rammer. Det bør derfor også legges til rette for et formelt system som sikrer at innspill og forslag blir behandlet på en god måte og på rett nivå.

Statistikkprogrammet bør altså ha en målsetting om å legge til rette for både ekstern forskning og kontakt med eksterne forskere, og man må legge planer for den datainfrastrukturen som er nødvendig for å få dette til.

Videre må forskerne få tilgang til statistikkene på en enkel måte. Satsingen microdata.no kan ikke forventes å dekke behovet. Våre naboland har utviklet løsninger med fjernaksess til forskningsservere, og slike løsninger bør vurderes i Norge.

Eksterne forskere er prisgitt SSB for tilgang til data. Utlån av data oppleves som svært dyrt og med svært uklare prissetting. Vanskelig datatilgang og uforståelig prising av tjenesten kan derfor i seg selv være et hinder for at eksterne forskere gir god tilbakemelding til statistikkproduksjonen.

Det er et økt fokus på arkivering og gjenbruk av forskningsdata, og regjeringen har nylig opprettet et eget utvalg for å fremme dette. Gjenbruk av forskningsdata berører datainfrastrukturen for den offisielle statistikken, men også utleverte data til konkrete forskningsprosjekter. Det må utvikles en enkel måte for forskerne å referere til de eksakte dataene som er blitt benyttet i et forskningsarbeid, slik at andre forskere senere kan gjøre nøyaktige replikeringsstudier. Siden forskerne ikke selv kan arkivere utlånte registerdata, er det avgjørende at SSB tilbyr en infrastruktur for arkivering av utleverte data som er søkbare for andre.

Vennlig hilsen

Dag Rune Olsen
styreleder

Alf Rasmussen
generalsekretær

Dette dokumentet er godkjent elektronisk ved UHR

Kopi til
Hege Bolstad Pettersen